

AZ EPISZTEMOLOGIAI MEGGYŐZŐDÉSEK MÉRÉSÉNEK PROBLÉMÁI ÉS LEHETŐSÉGEI

Barashevich Tamás, Kelemen-Molitorisz Anikó, Mokbelné Bacsa Éva

SZTE BTK Neveléstudományi Doktori Iskola

Kulcsszavak: episztemológiai meggyőződések, mérési problémák, metakogníció

Az episztemológiai meggyőződések vizsgálata az utóbbi években nagy nemzetközi figyelmet kapott a neveléstudományi kutatásokban, köszönhetően a konstruktum feltételezett széles körű hatásának az ismeretkonstrukció, a kognitív és a metakognitív képességek területein. A meggyőződések strukturális megközelítései azonban sokfélék. Általánosnak mondható egyetértés csak abban mutatkozik, hogy a meggyőződések rendszere hierarchikusan szerveződött területspecifikus és általános komponensekből áll. A komponensek természetét és viszonyait illetően már nagyon különbözőek az elképzelések és a mérési koncepciók egyaránt.

Elméleti előadásunkban összegezzük a tudásra és tanulásra vonatkozó meggyőződések mérésének kritikai irodalmát. A mérés problémáit három összefüggő területen tárgyaljuk: (1) az elméleti modellek, (2) a használt eszközök és (3) a kutatási elrendezés területein. Az általános episztemológiai meggyőződések mellett számba vesszük az idegennyelv-tanulással, az olvasással, a matematikával, és a természettudományokkal kapcsolatos meggyőződések mérésének modelljeit, eszközeit és eredményeit is.

A kérdőívek mint legátfogóbban alkalmazott mérőeszközök problémája területfüggetlen meggyőződések esetében (1) koncepcionálisan a területfüggetlenség biztosításának lehetetlensége és a meggyőződések dimenzióinak esetleges viszonya, (2) az eszköz szintjén az általánosan alacsony reliabilitás és a faktorstruktúra bizonytalanságai, (3) a kutatásban pedig az egyoldalú alkalmazás. A területspecifikus meggyőződések mérésére ugyan rendelkezésre állnak megbízható kérdőívek, az alsókálak esetlegessége és az alkalmazás egyoldalúsága azonban itt is fennáll. A legnagyobb probléma ezeken a területeken, hogy minden kérdőíves mérés háttérben meghúzódik az a súlyos és – véleményünk szerint – hibás előfeltevés, miszerint a meggyőződések kezelhetők deklaratív metakognitív tudáselemekként.

Előadásunkban amellet érvelünk, hogy az episztemológiai meggyőződések strukturális összefüggéseinek feltárásához többféle eszköz és módszer összehangolt alkalmazására (multiple methods research) van szükség. Ez a következtetés összhangban van a terület legújabb nemzetközi törekvéseivel is.